

Ihminen, tieto ja tekniikka

Eero Rautajoki Tampereelta on lähettänyt artikkelin, joka panee kyselemään otsikossa mainittujen asioiden järjestystä ja suhdetta toisiinsa. Historian kulkua ja nykypäiväkin pohtiessa tulee väkisinkin mieleen ajatus siitä, etteivät maailman ongelmina ole olleet eivätkä ole koneet, tiedon tai edes tieteellisen tiedon puute, vaan ihminen itse. Jäämme kysymään teenkö toiselle sitä, mitä toivoisin itselleni tehtävän. Tarttis varmaankin tehdä jotain, sano....

Tšeljabinsk

Inkerinsuomalaisten lopullisen tuhoamisen kannalta ratkaisevaksi muodostui Stalinille osoitettu Molotovin, Malenkovin, Kosyginin ja Zdanovin salainen ehdotus vuonna 1941, jolla päätettiin siirtää Leningradin esikaupunkien saksalainen ja suomalainen väestö Kasahstaniin, Krasnojarskiin, Novosibirskiin, Altaille ja Omskiin. Ehdotus sai ylimmän johdon vahvistuksen.

Leningradin rintaman sotaneuvoston päiväkäskyssä no 00713 vuodelta 1942 vahvistettiin toistuvasti päätös inkeriläisten pakkosiirrosta Jakutiaan, Krasnojarskiin ja Irkutskiin.

Maaliskuussa 1942 Pohjois-Inkeristä ja saarretusta Leningradista löytyneet inkeriläiset vanhuksat, naiset ja lapset kuljetettiin erikoissiirtolaisina Laatokan yli "elämän tietä". Pommituksista huolimatta suurin osa pääsi selustaan. Heidän matkansa alkoi härkävaunuissa Siperiaan. Heikossa kunnossa olevia vanhuksia ja lapsia kuoli

kuukauden aikana huomattava määrä. Talviolosuhteissa ruumiita heitettiin kulkevasta junasta radanvarteen tai asemille joukkohautoihin vietäviksi.

Suomesta vielä sodan jälkeen siirrettyjä inkeriläisiä hajasijoitettiin laajalle alueelle Siperiaan. Eräs heistä kertoi ihmisiä jopa jätetyn lumihankeen, josta saattoi pistää esiin aikaisemmin tuodun vainajan käsi. Ihmisiä vietiin aina Mongolian rajalle asti ja tarkoituksena ei voinut olla muu kuin väestön tuhoaminen.

Inkeriläisiä pidettiin uusilla asuinalueilla fasisteina ja heitä pelättiin. Tämä leimautuli siksi, että he olivat "pettäneet neuvostoyhteisöön" ja olivat olleet Suomessa. Kun lisäksi eräät nuoret miehet olivat taistelleet Suomen armeijassa, oli koko väestö syyllinen slaavilais-kommunistisen herrakansan ala-arvioimiseen.

Stalinin antaman salaisen ohjekirjeen mukaan inkeriläiset poistettiin rintamaloikoilta ja toimitettiin piikkilankojen taakse Siperiaan metsä-, hiili-, kaivos- ja rakennusalan pakkotyöleireille. Eräs surullisen kuuluisa paikka oli Tšeljabinskin metallurgisten tehtaitten rakennustyömaa.

Tšeljabinsk sijaitsee Itä-Uralilla. Se on rautatiesolmu ja kulta-alueen keskus. Sen läheisyydessä on ruskohiili-, mangaani- ja bauksiittiesiintymiä. Kaupungissa on auto-, traktori- ja maatalouskoneiteollisuutta. Se kehittyi 2. maailmansodan aikana ase- ja panssariteollisuuden keskukseksi.

Jo 1930-luvulla oli tehty päätös rakentaa laatuterästehdas Tšeljabinskiin. Rakennustyömaan päälliköksi oli määrätty kenraali Komarovski. Ensimmäisinä pakkotyöläisinä saapui loppusyksyllä 1941 Volgan saksalaisia ja kevät-talvella 1942 suomalaisia.

Rakennustyömaa oli piikkilankojen ympäröimä. Työhön kuljetettiin aseistettujen vartijoiden saattamina. Työvälineinä oli usein vain rautakanki ja lapio. Työnormi oli kor-

kea ja ruoka huonoa. Työpäivät olivat 10 jopa 12-14 tuntia. Siperian oloissa ihmisiä kuoli kylmään, raskaaseen työhön ja aliravitsemukseen. Huonojen työolojen lisäksi olivat tavanomaisia "vakoiupaljastukset" ja niitä seuranneet teloitukset. Miehiä ei säällity.

Eräs aatteen innostama kommunisti kertoi joutuneensa vuoden 1942 lopulla mobilisoiduksi Tšeljabinskiin. Siellä rakennettiin useita sulatusuuneja ja muita rakenteita, jotta voitiin valmistaa panssareita puna-armeijalle. Leningradista oli Kirovin tehtaalta evakuoitu 10000 työläistä Tšeljabinskiin ja he toivat mukanaan koneet ja laitteet. Niitä tarvittiin Klim Vorošilovien rakentamiseen.

Tšeljabinskissä on arveltu olleen rakennusmiehiä kaikkiaan noin satatuhatta. Montako heistä menehtyi, ei ole tiedossa. Valtaosa rakentajista oli saksalaisia, ja suomalaisia arvellaan olleen 20 000. Näistä "työarmeijalaisista" on NKVD:n papereissa käytetty nimitystä "NKVD:n työkolonnat". Oikeampi nimitys olisi ollut keskitysleiriläiset. Metallurgisten tehtaiden alueella on entisiä hautausmaita, joita ei enää pystytä paikallistamaan. Monttuihin haudattujen lisäksi kuolleiden ja teloitettujen ruumiita heitettiin käyttämättömiin kultakaivoksiin.

Pitkillä työpäivillä koetettiin saavuttaa ennätys koneiden valmistuksessa. Eräs suomalainen insinööri sairastui vakavasti ja joutui pois työelämästä. Hän sai kuitenkin odottaa eläkettään 10 vuotta ja sai sen vasta ikänsä perusteella. Se oli sen sortin "socialismia". Insinööri kuoli muutama vuosi sitten.

Tiedot: Inkeri/SKS/1991/Toivo Flink: Vainoja Inkerissä
Muistiinpanoja ja haastatteluja

Yhdeksäs Keräily Tampere-talossa

KERÄILYN ERIKOISTEEMANA KAMERAT

Valokuvausnäyttelyssä monia harvinaisuuksia

Keräily on valtakunnallinen, Suomen suurin antiikki- ja keräilyesineiden myyntitapahtuma. Maaliskuussa, 20.-21.3.1993 tapahtumapaikkana oli jälleen maineikkaan Tampere-talon näyttelyhalli. Suomalaisen valokuvan 150-vuotisjuhlan kunniaksi erikoisteemana olivat kamerat.

Erikoisnäyttelyt vetävät aina uusia kävijöitä Keräilyyn. Suomen laajimman ja monipuolisimman valokuvaukseen liittyvän keräilykokoelman omistajan, valokuvaaja Leo Torpan lähes 800 kameran kokoelmasta olivat esillä monet "helmet": kameran edeltäjä Camera Obscura 1800-luvun alkupuolelta, vuoden 1899 Photo-Stereo Binocele -vakoilukamera, joka on samalla kii-

kari. Esillä olivat myös vanha peilikamera vuosisadan alusta, alkeellinen valomittari ja Tampereella tehty Fotex-kamera – ainoa suomalainen kamera, joka sekään ei päässyt Sarvis Oy:n tuotannossa alkua pitemmälle mm. tekijänoikeuskiistojen vuoksi. Osa Leo Torpan kokoelmasta on hänen kotikaupunkinsa Kokkolan museossa.

Keräily-tapahtumat kokoavat vanhoista tavaroista kiinnostuneita kävijöitä sekä alan

kauppiaita Tampereelle eri puolelta Suomea. Viime elokuussa, Elomessujen yhteydessä pidetyssä Pirkkahallin Keräily-tapahtumassa oli lähes 19000 kävijää ja keväällä Tampere-talossakin lähes 7000.

Perinteisen Keräilyn perusilme oli maaliskuussakin entisellään. Joukossa oli entiseen tapaan paljon vanhoja rahoja, postimerkkejä ja -kortteja, kirjoja, lasia ja postiliinia.

Valokuvaaja, keräilijä Leo Torppa kädessään Delta Dr. Krugeners', mahonkinen makasiinikamera vuodelta 1893, yksi aikakautensa korkeatasoisimpia kameroita.